

Praktická příručka úřadu EASO: Posuzování důkazů

*Soubor praktických příruček úřadu
EASO*

Březen 2015

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie.

Bezplatná telefonní linka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Můžete se s nimi seznámit na portálu Evropa (<http://europa.eu>).

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016

Print	ISBN 978-92-9243-999-6	doi:10.2847/55680	BZ-02-15-050-CS-C
PDF	ISBN 978-92-9243-771-8	doi:10.2847/05894	BZ-02-15-050-CS-N

© Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu, 2015

Úřad EASO ani žádná osoba jednající jeho jménem neodpovídají za použití informací uvedených v této zprávě.

Praktická příručka úřadu EASO: Posuzování důkazů

*Soubor praktických příruček úřadu
EASO*

Březen 2015

Tato praktická příručka byla vypracována v souladu s metodikou matice kvality úřadu EASO. Úřad EASO by rád poděkoval odborníkům z členských států EU i referenční skupině (kterou tvoří Evropská komise, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a Evropská rada pro uprchlíky a exulanty) za jejich aktivní přispění a podporu při přípravě této praktické příručky.

Úvod

Proč byla tato praktická příručka vypracována? Praktická příručka úřadu EASO s názvem „Posuzování důkazů“ má sloužit jako praktický kontrolní seznam a stručné pokyny doprovázející vyšetřující úředníky v celé Evropské unii i za jejími hranicemi při každodenní práci. Příručka je koncipována v souladu s příslušnými právními požadavky a zároveň navrhuje praktický přístup použitelný při každodenní práci vyšetřujících úředníků. Odpovídá potřebě převést tyto společné normy na společný přístup k jejich uplatňování i celkovému cíli společného evropského azylového systému (CEAS), kterým je zacházet podobně s podobnými případy.

Jak tato praktická příručka souvisí s ostatními podpůrnými nástroji úřadu EASO? Stejně jako všechny podpůrné nástroje úřadu EASO i tato praktická příručka o posuzování důkazů vychází ze společných norem společného evropského azylového systému. Posláním úřadu EASO je podporovat členské státy mimo jiné prostřednictvím společné odborné přípravy, společné kvality a společných informací o zemích původu. Tato příručka je založena na stejném rámci a měla by být vnímána jako doplněk ostatních dostupných nástrojů. Její soudržnost s těmito nástroji byla při její přípravě jedním z prvořadých hledisek, zejména ve vztahu k těsně souvisejícímu modulu osnov odborné přípravy úřadu EASO, rovněž nazvanému „Posuzování důkazů“. Příručka ovšem nemůže v žádném případě nahradit základní odbornou přípravu, které se týká uvedený modul. Zatímco modul poskytuje odbornou přípravu zaměřenou na podrobné znalosti, dovednosti a postoje, účelem této praktické příručky je shrnout konzistentní obsah a přístup v nástroji, který bude podporovat každodenní práci vyšetřujících úředníků.

Jedná se o praktickou příručku vypracovanou v rámci procesu matice kvality úřadu EASO. Je třeba číst ji ve spojení s dříve a následně vypracovanými praktickými příručkami, například praktickým průvodcem o osobním pohovoru a praktickým nástrojem o identifikaci osob se zvláštními potřebami.

Co v praktické příručce najdete? Tato příručka propaguje posuzování důkazů ve formě strukturovaného přístupu, což odpovídá osnovám odborné přípravy úřadu EASO. Tento přístup je třeba uplatňovat ve všech fázích procesu posuzování žádosti o azyl. Příručka je rozdělena do tří hlavních částí. První část se týká shromáždění informací, druhá část posouzení věrohodnosti a třetí část posouzení rizik. Příručka se přitom zaměřuje především na posouzení věrohodnosti. Posouzením rizik se stručně zabývá v rámci přechodu k dalšímu a poslednímu kroku posouzení potřeby mezinárodní ochrany.

Jak byla tato praktická příručka vypracována? Příručku vypracovali odborníci z členských států za pomoci úřadu EASO. Cenné podklady poskytla také referenční skupina, zahrnující Evropskou komisi a Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Materiály poskytnuté referenční skupinou, například publikace „*Beyond proof: Credibility Assessment in EU Asylum Systems*“ (Nad rámec důkazů: posuzování věrohodnosti v azylových systémech EU) Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a „*Credibility Assessment in Asylum Procedures: Multidisciplinary Training Manual*“ (Posuzování věrohodnosti v azylových řízeních: příručka multidisciplinární odborné přípravy) Maďarského helsinského výboru, byly důležitými zdroji informací pro vypracování této praktické příručky. Poté byla příručka konzultována a následně přijata všemi členskými státy. Jde o dokument, který staví na společných odborných znalostech a zkušenostech a odráží společné normy a sdílený cíl vytvořit kvalitní azylové řízení.

Kdo by měl tuto praktickou příručku používat? Tato příručka má především pomáhat vyšetřujícím úředníkům při jejich každodenní práci. Má se za to, že ji ocení jak noví vyšetřující úředníci, kterým by mohly přijít vhod další pokyny pro tuto stěžejní součást jejich práce, tak vyšetřující úředníci s mnohaletou praxí, kteří by ji mohli používat pro připomenutí při řešení jednotlivých případů. Dále by měla být vnímána jako nástroj pro sebehodnocení i dohled nad kvalitou. S drobnými úpravami ji lze použít jako nástroj pro posuzování kvality a může zajímat všechny subjekty zapojené do azylového řízení.

Jak by se měla tato praktická příručka používat? Tato příručka je koncipována tak, aby byla co nejpraktičtější. Je sestavena ze tří vzájemně propojených vrstev. První vrstvu tvoří kontrolní seznam, který poskytuje okamžitý přehled důležitých prvků v jednotlivých fázích – od shromáždění informací přes uvedení důkazů do souvislosti s významnými skutečnostmi a posouzení věrohodnosti po posouzení rizik. Druhá vrstva nabízí stručné pokyny, které vysvětlují a doplňují každý prvek kontrolního seznamu. Třetí vrstva pak obsahuje odkazy na mezinárodní a vnitrostátní nástroje a nástroje Evropské unie uvedené v pokynech. Vrstvy jsou interaktivně propojeny pomocí hypertextových odkazů, což zvyšuje praktičnost příručky, je-li používána v elektronické podobě. Příručka obsahuje také šablonu, kterou lze použít při posuzování konkrétních případů.

Jak se tato praktická příručka vztahuje k vnitrostátním právním předpisům a praxi? Jedná se o tzv. měkký nástroj sblížení, který odráží společné normy a ponechává prostor pro vnitrostátní odlišnosti v právních předpisech, pokynech a praxi. Každý vnitrostátní orgán může do vyhrazených částí příručky doplnit příslušná ustanovení právních předpisů a pokyny, a tak svým vyšetřujícím úředníkům poskytnout ucelené pokyny pro posuzování důkazů.

Praktická příručka úřadu EASO: Posuzování důkazů

Kontrolní seznam

Úvod: Význam posouzení důkazů

Krok 1: Shromáždění informací

- Určete významné skutečnosti
 - Uveďte významné skutečnosti do souvislosti s požadavky vyplývajícími z definice uprchlíka
 - Uveďte významné skutečnosti do souvislosti s požadavky vyplývajícími z definice osoby, která má nárok na doplňkovou ochranu
 - Pamatujte, že určování významných skutečností je průběžný proces
- Při shromažďování důkazů uplatněte sdílené důkazní břemeno
 - Zkontrolujte, zda žadatel splnil svou povinnost odůvodnit žádost (důkazní břemeno žadatele)
 - Vynaložil žadatel skutečné úsilí, aby poskytl veškerá prohlášení a dokumenty, které má k dispozici?
 - Byly všechny důkazy předloženy co nejdříve?
 - Podal žadatel uspokojivé vysvětlení ohledně chybějících podpůrných důkazů?
 - Splňte vyšetřovací povinnost vyšetřujícího úředníka (břemeno vyšetřování vyšetřujícího úředníka)
 - Informujte žadatele o jeho povinnostech
 - Požádejte o vysvětlení nejasností
 - Věnujte se zdánlivým nesrovnalostem, nedostatku informací, problémům ohledně přesvědčivosti
 - Získejte příslušné informace o zemi původu
 - Případně získejte další důkazy
 - S osobami se zvláštními procesními potřebami zacházejte náležitým způsobem
 - Případně vezměte v potaz zvláštní pravidla pro odůvodnění (obrácené důkazní břemeno)
 - Vztahuje se na daný případ čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice (pronásledování / vážná újma v minulosti nebo přímé hrozby pronásledování nebo vážné újmy)?
 - Může být k dispozici ochrana v zemi původu?
 - Může být použitelná vnitrostátní ochrana (známá též jako uprchnutí do jiné části země)?
 - Může se na žadatele vztahovat vyloučení z mezinárodní ochrany?
 - Pochází žadatel ze země, která je podle vnitrostátních právních předpisů označena za bezpečnou zemi původu?

- Shromážděte důkazy relevantní pro významné skutečnosti
 - Shromážděte prohlášení žadatele
 - Osobní pohovor
 - Písemná prohlášení
 - Shromážděte důkazy z jiných zdrojů
 - Dokumenty (předložené žadatelem)
 - Informace o zemi původu
 - Další důkazy
 - Odborné zprávy
 - Lékařské a psychologické zprávy
 - Zprávy o jazykové analýze
 - Informace od jiných osob (výpovědi svědků)
 - Informace od státních orgánů členského státu
 - Informace od jiných členských států

Krok 2: Posouzení věrohodnosti

- Uvedte důkazy do souvislosti s každou významnou skutečností
- Posuďte prohlášení žadatele podle ukazatelů věrohodnosti
 - Učiňte zjištění ohledně vnitřní věrohodnosti
 - Dostatečná podrobnost a konkrétnost
 - Konzistentnost
 - Vystupování by nemělo sloužit jako ukazatel věrohodnosti
 - Učiňte zjištění ohledně vnější věrohodnosti
 - Soulad s informacemi o zemi původu
 - Soulad s obecně známými informacemi
 - Soulad s ostatními důkazy
 - Učiňte zjištění ohledně přesvědčivosti
- Posuďte dokumenty
 - Relevantnost
 - Existence
 - Obsah
 - Forma
 - Povaha
 - Původce
- Posuďte lékařské a psychologické důkazy

- Vezměte v potaz individuální faktory a faktory okolností, které by mohly vést ke zkreslení
 - Faktory týkající se žadatele
 - Paměť
 - Trauma a posttraumatická stresová porucha
 - Jiné psychické a zdravotní problémy
 - Věk
 - Vzdělání
 - Kultura, náboženství a přesvědčení
 - Sexuální orientace a genderová identita
 - Pohlaví/gender
 - Faktory týkající se vyšetřujícího úředníka
 - Uvědomujte si účinky stresu, pracovní zátěže a lhůt
 - Uvědomujte si účinky dlouhodobého kontaktu s příběhy žadatelů o azyl
 - Vyvarujte se předsudků a stereotypů
 - Význam sebehodnocení a dohledu
 - Faktory týkající se okolností pohovoru
- Určete, které významné skutečnosti se mají akceptovat
 - Posuďte všechny důkazy související s každou významnou skutečností v jejich úplnosti
 - Určete, které skutečnosti jsou prokázány (akceptovány) a které nejsou (jsou zamítnuty)
 - Určete, které skutečnosti zůstávají nejisté
 - Pro významné skutečnosti, které zůstávají nejisté, použijte čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice (v případě pochybností ve prospěch žadatele)

Krok 3: Posouzení rizik

- Analyzujte odůvodněnou obavu z pronásledování / reálné nebezpečí vážné újmy
 - Použijte čl. 4 odst. 3 kvalifikační směrnice
 - Zohledněte pronásledování a vážnou újmu v minulosti, nebo jejich neexistenci
 - Uplatněte důkazní standard

Praktická příručka úřadu EASO: Posuzování důkazů Pokyny

Význam posouzení důkazů [zpět]

Posuzování důkazů lze definovat jako základní metodu zjišťování skutečností jednotlivého případu prostřednictvím zkoumání a porovnávání dostupných důkazů.

Oblast posuzování důkazů obecně není upravena mezinárodním právem. Ženevská úmluva z roku 1951 neobsahuje žádné zvláštní ustanovení o posuzování důkazů. Určité pokyny v této oblasti však byly vypracovány – jak ve formě bodů 195–205 dokumentu Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) „*Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*“ (Příručka k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků v souladu s Úmluvou z roku 1951 a s Protokolem z r. 1967 týkajících se právního postavení uprchlíků) (nově vydaného v roce 2011), tak v dokumentu UNHCR „*Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims*“ (Doporučení k důkaznímu břemenu a důkaznímu standardu u žádosti o azyl) (1998).

V oblasti posuzování důkazů představuje **kvalifikační směrnice** první právně závazný nadnárodní nástroj s regionální působností, který stanoví kritéria, jež musí žadatel splnit, aby mohl být uznán za uprchlíka nebo osobu, která potřebuje jinou mezinárodní ochranu. Kvalifikační směrnice ve velké míře vychází z mezinárodních a evropských nástrojů a judikatury týkajících se uprchlíků a lidských práv.

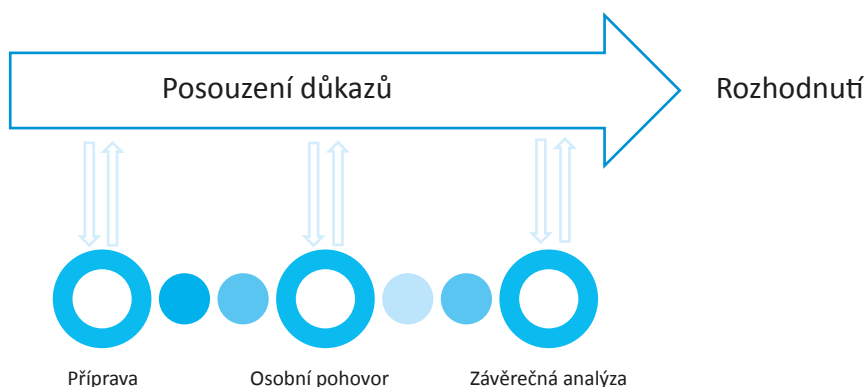
Evropské země ovšem mají odlišné právní tradice a obecně různé postupy posuzování důkazů. Pokud členské státy použijí podobné právní koncepce ohledně nároku na mezinárodní ochranu, ale důkazy vyhodnotí odlišně, mohou snadno dospět k různým závěrům. Azylová řízení se navíc liší od všech ostatních právních postupů – zčásti kvůli nedostatku „obvyklých“ objektivních důkazních prostředků a kvůli závažným důsledkům přijatého rozhodnutí. Stanovení požadavků na zvláštní procesní normy pro posuzování důkazů v azylovém řízení a znalost těchto norem mají tudíž zásadní význam pro spravedlivý a účinný rozhodovací proces.

Posuzování důkazů je metodika, kterou je třeba mít na paměti během celého procesu posuzování žádosti o azyl.

Tato praktická příručka představuje přístup k posuzování důkazů, který se skládá ze tří kroků:

- krok 1: shromáždění informací,
- krok 2: posouzení věrohodnosti,
- krok 3: posouzení rizik.

Tyto kroky vyšetřující úředník uplatňuje během všech fází azylového řízení:

Krok 1: Shromáždění informací [zpět]

1.1 Určete významné skutečnosti [zpět]

Aby mohl posoudit žádost o mezinárodní ochranu, musí vyšetřující úředník určit významné skutečnosti.

Významné skutečnosti jsou skutečnosti, jež přímo souvisejí s definicí uprchlíka (čl. 1 odst. A bod 2) Ženevské úmluvy z roku 1951 a čl. 2 písm. d) kvalifikační směrnice) nebo osoby, která má nárok na doplňkovou ochranu (čl. 2 písm. f) a článek 15 kvalifikační směrnice), a mají pro žádost zásadní význam. Zaměřovat se na méně významné nebo nepodstatné skutečnosti, které nemají vliv na hlavní prvky žádosti, je obvykle nadbytečné.

Správné určení významných skutečností je klíčové jak z hlediska posouzení věrohodnosti, tak z hlediska posouzení rizik. Jestliže nějaká skutečnost není významná, není nutné brát ji v potaz, bez ohledu na to, zda ji vyšetřující úředník akceptuje. Pokud vyšetřující úředník akceptuje významnou skutečnost, může na jejím základě posoudit potřebu mezinárodní ochrany. Významná skutečnost, která během posouzení věrohodnosti není akceptována, se nevezme v potaz pro účely posouzení rizik. Podrobné informace o posouzení věrohodnosti a posouzení rizik jsou uvedeny v krocích 2 a 3.

Viz šablona pro určení významných skutečností.

1.1.1 Uveďte významné skutečnosti do souvislosti s požadavky vyplývajícími z definice uprchlíka [zpět]

Definice uprchlíka má tyto základní součásti:

- Žadatel musí být státní příslušník třetí země, který se nachází mimo zemi původu (nebo osoba bez státní příslušnosti, která se nachází mimo zemi svého obvyklého pobytu).
- Žadatel musí mít oprávněnou obavu z pronásledování.
- Pronásledování, kterého se žadatel obává, musí souviset s jeho (případně jen vnímanou) rasou, náboženstvím, národností, politickými názory nebo příslušností k určité společenské vrstvě.
- Žadatel musí být neschopen přijmout nebo vzhledem k uvedené oprávněné obavě odmítá ochranu země původu.
- Žadatel nesmí být vyloučen z postavení uprchlíka.

1.1.2 Uveďte významné skutečnosti do souvislosti s požadavky vyplývajícími z definice osoby, která má nárok na doplňkovou ochranu [zpět]

Aby měla osoba nárok na doplňkovou ochranu, musí splňovat tyto požadavky:

- Žadatel musí být státní příslušník třetí země, který se nachází mimo zemi původu (nebo osoba bez státní příslušnosti, která se nachází mimo zemi svého obvyklého pobytu).
- Žadatel musí být osobou, která nespĺňuje podmínky pro uznání za uprchlíka.
- Musí existovat závažné důvody domnívat se, že by žadatel byl vystaven reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu uvedenou v článku 15 kvalifikační směrnice.
- Žadatel musí být neschopen přijmout nebo vzhledem k uvedené hrozbě odmítá ochranu země původu.
- Žadatel nesmí být vyloučen z nároku na doplňkovou ochranu.

1.1.3 Pamatujte, že určování významných skutečností je průběžný proces [zpět]

Základní zásadou je, že by vyšetřující úředník měl být otevřený a uvědomovat si, že nové skutečnosti mohou vycházet najevo v průběhu celého procesu.

Určování významných skutečností je průběžný proces, který probíhá od okamžiku, kdy žadatel o mezinárodní ochranu podá žádost, až do okamžiku, kdy vyšetřující úředník zahájí posouzení rizik.

Vyšetřující úředník určuje významné skutečnosti žádosti během přípravy na pohovor – na základě informací, které jsou na začátku k dispozici – a dále během pohovoru se žadatelem a při posuzování předložených dokumentů a důkazů, výpovědí rodinných příslušníků nebo svědků či informací o zemi původu.

(Viz šablona ilustrující způsob určování významných skutečností.)

1.2 Při shromažďování důkazů uplatněte sdílené důkazní břemeno [zpět]

U žádosti o mezinárodní ochranu se vychází z toho, že důkazní břemeno pro podanou žádost nese žadatel. Vzhledem ke zvláštním vlastnostem azylového řízení je ovšem otázka důkazního břemene složitější.

Proces shromažďování důkazů za účelem zjištění významných skutečností se řídí třemi základními zásadami:

- 1) povinnost žadatele odůvodnit žádost (důkazní břemeno žadatele),
- 2) vyšetřovací povinnost vyšetřujícího úředníka (břemeno vyšetřování vyšetřujícího úředníka),
- 3) zvláštní pravidla pro odůvodnění (obrácené důkazní břemeno).

1.2.1 Zkontrolujte, zda žadatel splnil povinnost odůvodnit žádost (důkazní břemeno žadatele) [zpět]

Vyšetřující úředník by měl žadatele informovat o jeho důkazním břemenu, z něhož vyplývá povinnost žadatele učinit věrohodné prohlášení, předložit všechny důkazy, které má k dispozici, a spolupracovat s příslušnými orgány při posuzování žádosti.

Podle čl. 4 odst. 1 kvalifikační směrnice mohou členské státy pokládat za povinnost žadatele předložit co nejdříve všechny náležitosti potřebné k doložení žádosti o mezinárodní ochranu. Tyto náležitosti zahrnují prohlášení žadatele a všechny dokumenty, jež má žadatel k dispozici a které uvádějí jeho věk, jeho původ, jeho vztahy včetně dotčených příbuzných, jeho totožnost, státní příslušnost nebo příslušnosti, zemi nebo země a místo nebo místa jeho předchozího pobytu, předchozí žádosti o azyl, cestovní trasy, cestovní doklady a důvody podání žádosti o mezinárodní ochranu (čl. 4 odst. 2 kvalifikační směrnice).

1.2.1.1 Vynaložil žadatel skutečné úsilí, aby poskytl veškerá prohlášení a dokumenty, které má k dispozici? [zpět]

Žadatel by měl vyšetřujícímu úředníkovi poskytnout všechny relevantní důkazy, které má k dispozici.

Při hodnocení chování žadatele v tomto ohledu (tj. jaké důkazy by měl mít v držení nebo by měl být prakticky schopen získat) by měl vyšetřující úředník zohlednit všechny individuální a kontextuální okolnosti případu, jako jsou dostupné prostředky k získání důkazů, tělesné/duševní zdraví žadatele, úroveň jeho vzdělání, situace v zemi původu, rodinné vazby, důvody, proč žadatel ze země uprchl, a způsob, jak to učinil, příslušné právní předpisy země původu atd.

1.2.1.2 Byly všechny důkazy předloženy co nejdříve? [zpět]

Od žadatele se očekává, že všechny dostupné důkazy, které má k dispozici, předloží co nejdříve. Vyšetřující úředník tak může náležitě a včas určit a posoudit všechny významné skutečnosti případu. Splnění této povinnosti těsně souvisí s povinností příslušného orgánu informovat žadatele o jeho povinnostech v azylovém řízení, s prostředky, které má žadatel pro poskytnutí důkazů k dispozici, jakož i s individuálními a kontextuálními okolnostmi případu.

Praktický přístup je projednat s žadatelem, jaké důkazy hodlá předložit, a dohodnout se na přiměřeném časovém rámci.

1.2.1.3 Podal žadatel uspokojivé vysvětlení ohledně chybějících podpůrných důkazů? [zpět]

U některých skutečností případu žadatel nemusí být schopen poskytnout podpůrné důkazy. Úkolem vyšetřujícího úředníka pak je posoudit, zda lze vysvětlení žadatele, proč nemůže předložit další důkazy, považovat za přijatelné. Vysvětlení podané žadatelem je třeba zvážit se zohledněním individuálních a kontextuálních okolností případu

na základě ukazatelů věrohodnosti a faktorů, které mohou vést ke zkreslení (viz též bod 2.4, týkající se faktorů, které mohou vést ke zkreslení).

1.2.2 Splňte vyšetřovací povinnost vyšetřujícího úředníka (břemeno vyšetřování vyšetřujícího úředníka) [zpět]

Žadatel musí dostat příležitost předložit všechny významné skutečnosti a všechny relevantní důkazy. Povinností rozhodujícího orgánu je stanovit ve spolupráci se žadatelem významné náležitosti žádosti. Pro splnění této povinnosti musí vyšetřující úředník žadatele informovat o jeho povinnostech.

1.2.2.1 Informujte žadatele o jeho povinnostech [zpět]

Žadatel musí být informován o svých povinnostech v azylovém řízení, včetně povinnosti spolupracovat, a o důsledcích jejich neplnění. Informace by měly být poskytnuty co nejdříve v souladu s vnitrostátními postupy. Informace musí být podány v jazyce, kterému žadatel rozumí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumí, a měly by být snadno srozumitelné. Podané informace musí zahrnovat příslušné lhůty pro splnění povinností. Žadatel by měl obdržet také praktické informace o způsobu splnění těchto povinností v souladu s vnitrostátními právními předpisy a postupy.

1.2.2.2 Požádejte o vysvětlení nejasností [zpět]

Vyšetřující úředník musí ve spolupráci s žadatelem vyjasnit všechny relevantní skutečnosti týkající se žádosti se zohledněním dostupných důkazů, informací o zemi původu a případných faktorů, které mohou způsobit zkreslení (viz též bod 2.4, týkající se faktorů, které mohou vést ke zkreslení). Posouzení případu nesmí vycházet z aspektů, které jsou vyšetřujícímu úředníkovi nejasné, a ponechávat prostor pro předpoklady, spekulaci, dohady, intuici nebo instinkt.

1.2.2.3 Věnujte se zdánlivým nesrovnalostem, nedostatku informací, problémům ohledně přesvědčivosti [zpět]

Na veškeré nesrovnalosti, problémy s přesvědčivostí a nedostatečné informace je třeba upozornit žadatele, který by měl dostat příležitost vyjasnit je. Vyšetřující úředník by se měl zaměřit také na zjištění jejich příčin, aby mohl náležitě posoudit jejich vliv na posouzení věrohodnosti. Vyšetřující úředník by měl vzít v úvahu možnou existenci zkreslujících faktorů (viz též bod 2.4, týkající se faktorů, které mohou vést ke zkreslení), jež mohou ovlivnit konzistentnost prohlášení žadatele a jeho schopnost poskytnout podrobné informace.

1.2.2.4 Získejte příslušné informace o zemi původu [zpět]

Za účelem posouzení případu by měl vyšetřující úředník získat relevantní, přesné a aktuální informace o zemi původu. Tyto informace by měly být co nejkonkrétnější a neměly by se omezovat na celkovou situaci v zemi původu. Měly by pocházet z různých zdrojů, jako jsou vnitrostátní oddělení informací o zemích původu, úřad EASO, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a další příslušné lidskoprávní organizace. Informace o zemi původu by měly být objektivní a k jejich shromáždění je třeba přistupovat nezaujatě (osoba, která je shromažďuje, by neměla zkoumat informace podporující jen zamítavé nebo jen kladné rozhodnutí).

1.2.2.5 Případně získejte další důkazy [zpět]

V zájmu posouzení případu může být nutné, aby vyšetřující úředník získal z moci úřední také další důkazy (viz též bod 1.3.2.3, týkající se dalších důkazů).

1.2.2.6 S osobami se zvláštními procesními potřebami zacházejte náležitým způsobem [zpět]

Někteří žadatelé mohou pro účinné odůvodnění žádosti potřebovat zvláštní procesní záruky mimo jiné kvůli svému věku, pohlaví, sexuální orientaci, genderové identitě, zdravotnímu postižení, vážné nemoci či duševní poruše nebo v důsledku mučení, znásilnění nebo jiných forem hrubého psychického, fyzického nebo sexuálního násilí. Členské státy v přiměřené lhůtě po podání žádosti posoudí, zda žadatel zvláštní procesní záruky potřebuje, a pokud je potřebuje, poskytnou mu vhodnou podporu.

V případě osob se zvláštními procesními potřebami je třeba klást zvláštní důraz na vyšetřovací úlohu vyšetřujícího úředníka. Vyšetřující úředník by měl shromáždit relevantní informace se zvláštním zřetelem na zvláštní potřeby žadatele. Aby mohl náležitě posoudit vliv těchto okolností na daný případ, může vyšetřující úředník potřebovat relevantní odborné posudky (např. ohledně duševních poruch, důsledků psychického, fyzického nebo sexuálního násilí atd.). Vyšetřující úředník by měl žadateli se zvláštními procesními potřebami také poskytnout dostatek času na předložení náležitostí potřebných k odůvodnění žádosti o mezinárodní ochranu a zohlednit tyto potřeby pro účely vedení osobního pohovoru.

1.2.3 Případně vezměte v potaz zvláštní pravidla pro odůvodnění (obrácené důkazní břemeno) [zpět]

Důkazní břemeno přechází na vyšetřujícího úředníka, pokud tento úředník tvrdí, že existuje alternativa vnitrostátní ochrany nebo ochrana v zemi původu nebo že existují skutečnosti nasvědčující tomu, že by žadatel měl být vyloučen z mezinárodní ochrany. K tomuto přechodu dochází také v případě, že žadatel prokáže, že v zemi původu již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy. Existují také případy, například možné použití pojmu „bezpečná země původu“, kdy důkazní břemeno přechází na žadatele.

1.2.3.1 Vztahuje se na daný případ čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice (pronásledování / vážná újma v minulosti nebo přímé hrozby pronásledování nebo vážné újmy)? [zpět]

Během posuzování skutečností může vyšetřující úředník stanovit, že žadatel doložil, že v zemi původu již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy. To by bylo závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpění vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat. Prokázat, zda tyto závažné důvody existují, je povinností vyšetřujícího úředníka.

1.2.3.2 Může být k dispozici ochrana v zemi původu? [zpět]

Žadatel sice musí svou žádost doložit (nebezpečí pronásledování / vážné újmy v případě návratu do země původu), ale pokud jde o prokazování toho, že je ochrana dostupná v zemi původu (tedy opaku), nese důkazní břemeno vyšetřující úředník.

Za účelem doložení dostupnosti ochrany v zemi původu by měl vyšetřující úředník v rámci procesu určování významných skutečností žádosti zjistit, zda se žadatel pokusil požádat o ochranu příslušné orgány/subjekty, pokud ne, tak proč ne, které orgány/subjekty o ochranu žádal a s jakým výsledkem a zda je ochrana přístupná, účinná a není pouze dočasná (článek 7 kvalifikační směrnice).

1.2.3.3 Může být použitelná vnitrostátní ochrana (známá též jako uprchnutí do jiné části země)? [zpět]

Pokud to stanoví vnitrostátní právní předpisy, může vyšetřující úředník zaujmout stanovisko, že je žadateli v části země původu dostupná účinná vnitrostátní ochrana před pronásledováním nebo vážnou újmu. V tomto případě je úkolem vyšetřujícího úředníka prokázat, že existuje část země původu, do které žadatel může bezpečně a legálně odcestovat, je mu do ní umožněn vstup a lze důvodně předpokládat, že se v ní může usadit (článek 8 kvalifikační směrnice).

Na podporu takového zjištění vyšetřující úředník při určování významných skutečností přihlédne k celkové situaci panující v dotyčné části země a k osobní situaci žadatele. Při tom se postará o to, aby z příslušných zdrojů, jako je Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a úřad EASO, získal přesné a aktuální informace jak o celkové situaci v zemi, tak o situaci v určené oblasti země, kde má být poskytnuta ochrana.

Je-li původcem pronásledování nebo vážné újmy stát nebo státní subjekt, měl by vyšetřující úředník předpokládat, že účinná vnitrostátní ochrana není žadateli dostupná.

Je-li žadatelem nezletilá osoba bez doprovodu, měl by vyšetřující úředník v rámci zkoumání dostupnosti účinné ochrany posoudit také dostupnost náležitě péče a opatrovnictví, které jsou v nejlepším zájmu této nezletilé osoby bez doprovodu.

1.2.3.4 Může se na žadatele vztahovat vyloučení z mezinárodní ochrany? [zpět]

V rámci zjišťování významných skutečností (před samotným posouzením skutečností) může vyšetřující úředník zjistit důvody, které by mohly vést k vyloučení žadatele z mezinárodní ochrany.

Jestliže má vyšetřující úředník za to, že by žadateli měla být odepřena ochrana na základě vyloučení, musí toto stanovisko odůvodnit podle článku 12 kvalifikační směrnice a článku 17 kvalifikační směrnice.

Vyloučení musí vycházet z jasných a věrohodných důkazů. Žadatel musí dostat příležitost vznést námitku proti důkazům, o které se vyloučení opírá.

1.2.3.5 Pochází žadatel ze země, která je podle vnitrostátních právních předpisů označena za bezpečnou zemi původu? [zpět]

Některé členské státy zavedly pojem „bezpečná země původu“ a podle svých vnitrostátních právních předpisů označily některé země za bezpečné země původu. V závislosti na vnitrostátních právních předpisech a postupech platí, že jestliže žadatel pochází z takovéto země, může vyšetřující úředník vycházet z domněnky, že je tato země pro žadatele bezpečná, pokud žadatel nepředloží důkazy o opaku. Označení země za bezpečnou nemůže být absolutní zárukou bezpečnosti každého státního příslušníka této země.

Jestliže žadatel prokáže, že v jeho konkrétní situaci existují vážné důvody nepokládat danou zemi za bezpečnou, nelze označení této země jako bezpečné považovat v jeho případě za směrodatné. Vyšetřující úředník by měl v souladu s vnitrostátními pokyny a postupy žadateli poskytnout skutečnou příležitost předložit uvedené důkazy o opaku; to mimo jiné znamená, že o tom žadatele informuje a nastolí tuto otázku během osobního pohovoru.

1.3 Shromážděte důkazy relevantní pro významné skutečnosti [zpět]

Vyšetřující úředník je povinen prošetřit a posoudit dostupné důkazy a ve vhodných případech vyzvat k předložení dalších důkazních materiálů, které mohou být rozumně poskytnuty (například zpráv ze sdělovacích prostředků, lékařských potvrzení atd.).

V zájmu kvalitního rozhodování je velmi důležité, aby vyšetřující úředník žadateli pomohl tím, že důkladně posoudí všechny předložené důkazy, a aby žadateli poskytl příležitost předložit veškeré relevantní důkazy.

Všechny důkazy je třeba shromažďovat s cílem splnit požadavky čl. 4 odst. 3 kvalifikační směrnice. Vyšetřující úředník by měl dbát na to, aby porozuměl významu veškerých důkazů, které žadatel na podporu žádosti předložil.

I když žadatel vynaložil skutečné úsilí, aby poskytl veškerá prohlášení a dokumenty, které má k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení, proč některé důkazy nemůže předložit, může vyšetřující úředník v některých situacích považovat za nezbytné opatřit si pro vyjasnění všech relevantních skutečností případu další informace. Dodatečné informace lze získat z dalších prohlášení žadatele či jeho rodinných příslušníků, odborných posudků, nových písemných důkazů, přesnějších informací o zemi původu atd. Vnitrostátní právní předpisy a pokyny mohou obsahovat lhůty pro shromáždění dalších informací.

Akceptuje se, že žadatelé svá prohlášení často nemohou doložit nezávislými písemnými či jinými důkazy. Získání originálů úředních dokumentů ze země původu mohou bránit například logistické nebo bezpečnostní problémy. Každá informace, která je předložena, ovšem vyšetřujícímu úředníkovi může výrazně pomoci při posuzování celkové věrohodnosti žádosti.

1.3.1 Shromážděte prohlášení žadatele [zpět]

Osobní svědectví žadatele je obvykle nejdůležitějším a někdy také jediným důkazem. Tento důkaz je možné předložit řadou různých způsobů, včetně osobního pohovoru, písemného prohlášení nebo obou těchto způsobů.

1.3.1.1 Osobní pohovor [zpět]

Osobní pohovor bude pro vyšetřujícího úředníka ve většině případů hlavním zdrojem důkazů při posuzování žádosti. Proto je velice důležité, aby byl pohovor veden tak, aby byly od žadatele získány kvalitní důkazy.

Pokyny týkající se provedení kvalitního pohovoru obsahuje **praktický průvodce úřadu EASO o osobním pohovoru**.

1.3.1.2 *Písemná prohlášení [zpět]*

V některých situacích mohou být jako další důkaz na podporu žádosti přípustná písemná prohlášení. Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně přípustnosti písemných prohlášení, najdete je [zde](#).

1.3.2 *Shromážděte důkazy z jiných zdrojů [zpět]*

Vedle podání vlastního svědectví prostřednictvím osobního pohovoru nebo písemného prohlášení mohou žadatelé předložit také různé formy dalších podpůrných důkazů.

Níže najdete pokyny o nejběžnějších druzích předkládaných důkazů a o tom, jak s nimi nakládat. Při shromažďování důkazů z jiných zdrojů by měl být vyšetřující úředník opatrný a měl by se řídit pravidly ohledně důvěrnosti.

1.3.2.1 *Dokumenty předložené žadatelem [zpět]*

Veškeré dokumenty, které žadatel předloží jako důkaz na podporu žádosti, musí být důkladně posouzeny. Vyšetřující úředník by se měl nejprve ujistit, že ví, jaké dokumenty se předkládají a jaký mají pro žádost význam. Vyšetřující úředník by se měl také pokud možno informovat o obecně předpokládaném obsahu a formě všech předkládaných dokumentů (např. zatykačů či soudních obsílek). Takovéto informace lze získat prostřednictvím informací o příslušné zemi původu.

Vyšetřující úředník by se měl také přesvědčit, jak žadatel předložené dokumenty získal. Pokud žadatel předloží dokument, který by obvykle nemohl získat, může to ovlivnit otázku, zda vyšetřující úředník na tento dokument může pohlížet jako na potvrzující důkaz. Získal-li žadatel dokumenty, u nichž se nepředpokládá, že by je mohl mít v držení, měl by dostat příležitost vysvětlit, jak si je získal.

V cestovních pasech je třeba zkontrolovat vstupní/výstupní razítka, víza, důkazy o návratu do země původu atd. – jednak s cílem potvrdit imigrační minulost žadatele a jednak kvůli potvrzení žadatelova popisu událostí pro účely posouzení věrohodnosti.

Pokud jsou k dispozici vhodné odborné kapacity, mohou být dokumenty posouzeny příslušným specialistou, který určí, zda jsou pravé, nebo zda existují důkazy, že jde o padělky. Jestliže se zjistí, že jsou dokumenty padělané, měla by být žadateli poskytnuta příležitost vysvětlit, jak je získal.

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně toho, zda je třeba předložit originály dokumentů, nebo zda jsou přijatelné kopie, naleznete je [zde](#).

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně toho, zda má překlady zajistit žadatel, nebo orgán členského státu, naleznete je [zde](#).

1.3.2.2 *Informace o zemi původu [zpět]*

Dostupnost kvalitních informací o zemích původu má zásadní význam pro rozhodovací proces. Vyšetřující úředník si musí být jist, že má k dispozici informace, které jsou relevantní, přesné a aktuální a které pocházejí z různých zdrojů. K těmto zdrojům mohou patřit vnitrostátní oddělení informací o zemích původu, úřad EASO, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a další příslušné lidskoprávní organizace.

Pokud informace zatím nejsou k dispozici, může být nutné, aby si vyšetřující úředník informace relevantní pro danou žádost vyžádal nebo vyhledal.

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně získání informací o zemi původu, naleznete je [zde](#).

1.3.2.3 *Další důkazy [zpět]*

- **Odborné zprávy [zpět]**

Na pomoc při rozhodování mohou mít vyšetřující úředníci k dispozici také různé odborné zprávy. Tyto zprávy může poskytnout sám žadatel nebo je může zajistit rozhodující orgán.

Žadatelé se mohou opírat o odborné zprávy, které obsahují informace o jejich konkrétním kulturním zázemí, situaci v zemi nebo jiné záležitosti významné pro jejich žádost. Takovéto zprávy mohou být zvláště užitečné v případě, že chybí informace o zemi původu z jiných zdrojů, nebo pokud jsou tyto informace neurčité nebo příliš obecné.

To ovšem neznamená, že by tyto zprávy měly být akceptovány stejným způsobem jako informace o zemích původu. Vyšetřující úředníci se musí rozhodnout, jakou důležitost budou těmto zprávám přikládat jak při posuzování věrohodnosti tvrzených významných skutečností, tak při pozdějším posuzování rizik v případě návratu.

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně shromáždění odborných zpráv a okolností, za kterých si je lze vyžádat, naleznete je [zde](#).

- **Lékařské a psychologické zprávy [zpět]**

Při rozhodování je třeba přikládat náležitou váhu zprávám kvalifikovaných klinických pracovníků, které zajistily členské státy nebo žadatel či jeho zástupce a které podporují tvrzení, že byl žadatel podroben mučení nebo utrpěl vážnou újmu ([článek 18 směrnice o azylovém řízení v přepracovaném znění](#)). Úkolem vyšetřujícího úředníka není vytvářet si vlastní klinické úsudky o lékařských důkazech nebo o lékařských záležitostech obecně.

Kromě posouzení otázek, jako jsou důkazy o mučení, mohou lékařské zprávy poskytnout také podstatné informace ohledně schopnosti žadatele jasně a podrobně vylíčit, co se mu stalo. Například zpráva potvrzující, že žadatel trpí traumatem, a v důsledku toho má problém jasně si vybavit události, může vyšetřujícímu úředníkovi pomoci při rozhodování o tom, jak interpretovat důkazy žadatele a jaká váha by se měla přikládat patrným nedostatkům z hlediska podrobnosti nebo soudržnosti.

- **Zprávy o jazykové analýze [zpět]**

Vyšetřující úředníci mohou mít přístup ke zprávám o jazykové analýze, jež vypracovávají jazykoví odborníci, kteří s lidmi hovoří a poslouchají je a následně si utvoří odůvodněné stanovisko ohledně jejich pravděpodobného místa původu.

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně přípustnosti těchto zpráv a způsobu jejich získávání, naleznete je [zde](#).

- **Informace od jiných osob (výpovědi svědků) [zpět]**

Kromě informací, které ve svém oboru poskytnou kvalifikovaní odborníci, může být předloženo či vyžádáno také svědectví jiných jednotlivců nebo skupin, jež může pomoci při posuzování věrohodnosti výpovědi žadatele. Toto svědectví může pocházet ze širokého spektra zdrojů, včetně:

- rodinných příslušníků,
- škol,
- politických skupin,
- náboženských skupin.

Takovéto důkazy je třeba pečlivě prozkoumat a posoudit, jak podporují, nebo vyvracejí to, co uvádí žadatel. Při shromažďování těchto důkazů by měl vyšetřující úředník věnovat zvláštní pozornost otázce důvěrnosti. Vyšetřující úředník by měl také učinit závěr o tom, jakou váhu takovému svědectví přikládá a zda je sám svědek důvěryhodným svědkem.

- **Informace od státních orgánů členského státu [zpět]**

Informace, které mohou pomoci při zjišťování významných skutečností žádosti, mohou mít k dispozici jiné státní orgány. Může být například vhodné vyžádat si mimo jiné tyto informace:

- shody otisků prstů v systému Eurodac,
- záznamy o uzavření manželství,
- záznamy z policejních/soudních spisů,
- zdravotní záznamy (vnitrostátní právní předpisy a pokyny mohou vyžadovat souhlas žadatele).

Pokud úředníci členského státu shromažďují důkazy v zemi původu, je třeba věnovat zvláštní pozornost tomu, aby žadatel nebo s ním spřízněné osoby nebyli vystaveni nebezpečí.

- **Informace od jiných členských států [\[zpět\]](#)**

V některých situacích může být vhodné vyžádat si informace o žadateli od jiného členského státu, ve kterém žadatel dříve pobýval. S ohledem na otázky důvěrnosti mohou tyto žádosti vyžadovat souhlas žadatele.

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně způsobu, jak se mají tyto žádosti podávat, naleznete je [zde](#).

Krok 2: Posouzení věrohodnosti [zpět]

Po shromáždění všech informací a důkazů by se měl vyšetřující úředník zaměřit na posouzení důkazů podporujících každou významnou skutečnost.

2.1 Uveďte důkazy do souvislosti s každou významnou skutečností [zpět]

Vyšetřující úředník by měl mít na paměti, že se „významné skutečnosti“ nerovnájí prokázaným skutečnostem ve smyslu, v jakém se „skutečnosti“ obvykle chápou v kontinentálním právu, nýbrž spíše tvrzením, která musí být v rámci azylového řízení vyhodnocena jako věrohodná, nebo nevěrohodná.

Během celého procesu shromažďování důkazů je nezbytné dbát na to, aby byly veškeré shromažďované důkazy relevantní pro významné skutečnosti případu. V mnoha případech se mohou určité druhy důkazů (např. osobní pohovor nebo písemná prohlášení) týkat několika významných skutečností.

Viz šablona pro uvedení důkazů do souvislosti s významnými skutečnostmi.

2.2 Posuďte prohlášení žadatele podle ukazatelů věrohodnosti [zpět]

2.2.1 Učiňte zjištění ohledně vnitřní věrohodnosti [zpět]

Vnitřní věrohodnost zahrnuje dostatečnou podrobnost a konkrétnost, jakož i konzistentnost.

2.2.1.1 Dostatečná podrobnost a konkrétnost [zpět]

Jaká míra podrobnosti se vyžaduje, případně kolik podrobností je nutných?

Zpravidla platí, že čím více **podrobností** se uvede a je k dispozici, tím lepší bude výsledný obraz. To souvisí s tím, že skutečně prožité události lze obvykle popsat barvitěji a spontánněji. Vyšetřující úředník by si však měl uvědomovat, že může existovat přiměřené vysvětlení, proč si žadatel nemůže vzpomenout na podrobnosti určité události, a měl by mít na paměti možná zkreslení (viz též **bod 2.4, týkající se faktorů, které mohou vést ke zkreslení**). Nedostatek podrobností nemá tedy pokaždé vliv na věrohodnost.

Požadavek na **konkrétnost** splňují velmi osobní, individuální okolnosti a způsob, jakým je událost prožívána a líčena. Hlavní dějová linie mnoha případů může být velice podobná, ale každý případ má svá vlastní konkrétní specifika, díky nimž je jedinečný. V takovýchto případech může být užitečné nedržet se příliš hlavních aspektů tvrzení, ale dotazovat se také na další souvislosti události a tímto způsobem se dobrat specifik. Jestliže žadatelův popis postrádá jakoukoli konkrétnost, může to svědčit o nedostatečné věrohodnosti.

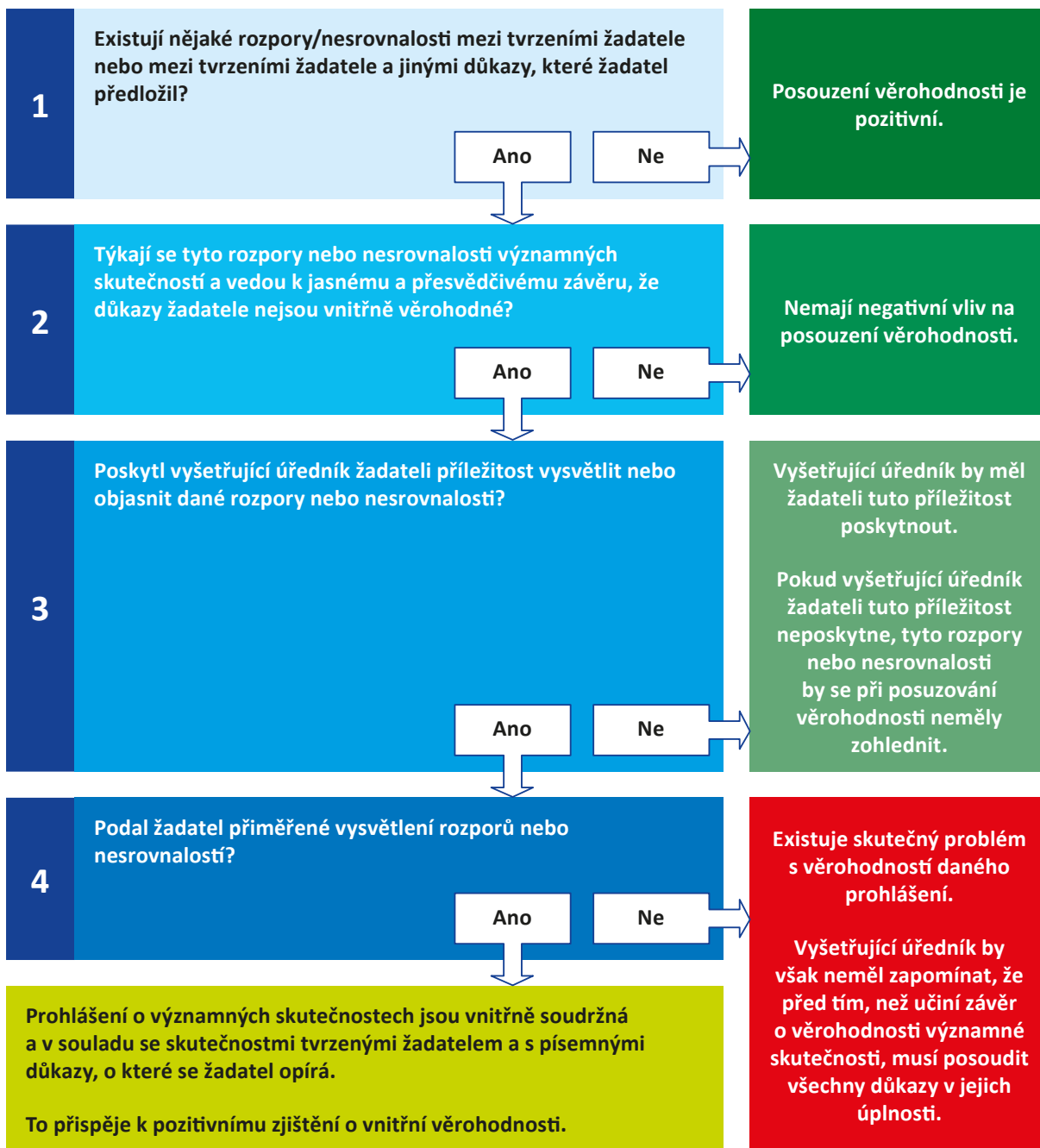
Nejdůležitějším zdrojem informací pro shromáždění co největšího množství podrobností a dosažení co největší konkrétnosti je obvykle osobní pohovor. Získání významných podrobností přitom výrazně závisí na dovednostech vyšetřujícího úředníka v oblasti vedení pohovorů (vytvoření dobré atmosféry, správné techniky dotazování, znalost souvislostí případu).

2.2.1.2 Konzistentnost [zpět]

Konzistentností se obvykle rozumí absence nesrovnalostí, rozporů a rozdílů ve významných skutečnostech, které žadatel předkládá. Týká se:

- ústních nebo písemných prohlášení učiněných žadatelem obecně,
- různých prohlášení na totéž téma v různých okamžicích během řízení,
- různých informací o témže tématu z jiných důkazů předložených žadatelem.

Níže uvedený čtyřfázový test může být pro vyšetřujícího úředníka užitečným vodítkem, jak by měl nakládat s konzistentností nebo jejím nedostatkem:

2.2.1.3 Vystupování by nemělo sloužit jako ukazatel věrohodnosti [zpět]

Vystupováním se obecně rozumí neverbální komunikační signály a způsoby chování, jako jsou tón hlasu a modulační řeči, způsob jednání, oční kontakt a výraz obličeje atd. Tyto věci jsou většinou patrné při osobním pohovoru.

Vyšetřující úředník by vystupování neměl používat jako ukazatel věrohodnosti. Zjištění založená na vystupování žadatele by se často rovnala pouhým předpokladům a subjektivním soudům vycházejícím z instinktivních pocitů.

2.2.2 Učiňte zjištění ohledně vnější věrohodnosti [zpět]

Vnější věrohodnost se týká souladu s informacemi o zemi původu, známými skutečnostmi a dalšími důkazy shromážděnými rozhodujícím orgánem.

2.2.2.1 *Soulad s informacemi o zemi původu [zpět]*

Informace o zemi původu mohou být použity pro několik aspektů posuzování žádosti. Lze je použít pro potvrzení popisu významných skutečností podaného žadatelem i pro získání kontextových důkazů pro účely posouzení rizik v případě návratu.

- **Potvrzující informace o zemi původu**

Jestliže jsou důkazy žadatele podpořeny objektivními informacemi o zemi původu, pak neexistuje vážný důvod k pochybnostem, a tvrzená skutečnost může být akceptována.

- **Protikladné informace o zemi původu**

Informace o zemi původu, které jsou jasně v rozporu s tvrzenou významnou skutečností, jsou negativním faktorem z hlediska věrohodnosti. Žadatel by proto měl dostat příležitost k podání dalšího vysvětlení.

- **Nedostatek informací o zemi původu**

Nedostatek informací o zemi původu nutně neznamená, že tvrzená skutečnost/událost nenastala či neproběhla. Může být způsoben například omezeným přístupem k informacím v zemi původu nebo menším rozsahem a významností události atd. Nedostatek informací o zemi původu by proto sám o sobě neměl vést k negativnímu zjištění o věrohodnosti.

2.2.2.2 *Soulad s obecně známými informacemi [zpět]*

Některé skutečnosti jsou obecně známé a nelze je rozumně zpochybňovat (například fyzikální zákony). Tyto skutečnosti nezávisí na kulturně odlišném vnímání. Takovéto skutečnosti normálně není nutné podpořit dalšími důkazy. Popis uváděný žadatelem by měl být v souladu s těmito obecně známými informacemi, jinak jej nelze považovat za věrohodný. Při uplatnění tohoto pojmu by měl vyšetřující úředník dávat pozor, aby jej nevztáhl i na představy, které považuje za samozřejmé kvůli svému sociálnímu, kulturnímu a osobnímu zázemí.

2.2.2.3 *Soulad s ostatními důkazy [zpět]*

K ostatním důkazům mohou patřit výpovědi závislých osob a svědků, dokumenty od jiných státních orgánů, odborné zprávy atd. Tyto důkazy mohou podporovat prohlášení žadatele, nebo s nimi mohou být v rozporu. Nejprve je nutné posoudit vnitřní věrohodnost těchto ostatních důkazů. Jestliže je nějaký důkaz v rozporu s prohlášením žadatele, musí se tím vyšetřující úředník zabývat a žadateli musí poskytnout příležitost k vysvětlení těchto nesrovnalostí. Toto vysvětlení by měl vzít vyšetřující úředník v úvahu.

2.2.3 **Učiňte zjištění ohledně přesvědčivosti [zpět]**

Aby byl sled událostí přesvědčivý, musí být pravděpodobný a rozumnému člověku se musí jevit jako možný.

Vyšetřující úředníci by měli vědět, že pojem přesvědčivost by se měl používat opatrně – přinejmenším by se měli vyvarovat spekulací a subjektivních předpokladů a předsudků. Tvrzená skutečnost může být zcela přesvědčivá, pokud se posoudí v souvislostech situace žadatele, včetně pohlaví, věku, sexuální orientace, genderové identity, vzdělání, sociálního a kulturního zázemí, životních zkušeností a situace v zemi původu nebo v místě obvyklého pobytu atd. Vyšetřující úředník by si měl uvědomovat, že mezi jeho vlastním pohledem a pohledem žadatele mohou existovat rozdíly, které mohou potenciálně vysvětlit zdánlivou nepřesvědčivost.

Zjištění o nepřesvědčivosti musí vycházet z rozumně vyvozených a objektivně odůvodnitelných závěrů a vyšetřující úředník by měl uvést jasné a srozumitelné důvody, proč určitý popis považuje za nepřesvědčivý.

Viz [šablona](#) pro uvedení důkazů do souvislosti s významnými skutečnostmi.

2.3 Posuďte dokumenty [zpět]

Posouzení dokumentů by mělo proběhnout v těchto krocích:

- **Relevantnost [zpět]**

U relevantnosti jde o to, zda se dokument týká určité významné skutečnosti. Relevantnost je třeba vyjasnit s žadatelem.

- **Existence [zpět]**

Jedná se o to, zda určitý druh dokumentu podle obecných informací existuje.

- **Obsah [zpět]**

Je nutné posoudit tyto aspekty:

- Obsahuje dokument vnitřní rozpory?
- Je v souladu s prohlášeními žadatele?
- Je v souladu s informacemi o zemi původu?
- Je dokument přesný? Přesnost se týká míry podrobností relevantních pro určitou významnou skutečnost.
- Je dokument přímým popisem významné skutečnosti? Pocházejí informace z přímého zdroje, nebo jen opakují prohlášení žadatele?

- **Forma [zpět]**

Forma dokumentu má význam pro posouzení jeho pravosti. To může v závislosti na vnitrostátních postupech zahrnovat posouzení odborníkem nebo porovnání s referenčními materiály. Vyšetřující úředník musí být opatrný, pokud hodlá učinit závěr o pravosti pouze na základě formy dokumentu, protože v některých zemích neexistuje žádná standardizovaná forma některých druhů dokumentů.

- **Povaha [zpět]**

U povahy dokumentu jde o to, zda se předkládá originál, nebo kopie dokumentu, jaký je jeho stav, zda je nějak poškozen nebo zda něco nasvědčuje tomu, že byl pozměněn. Originály dokumentů budou mít obvykle při posuzování větší hodnotu. Vyšetřující úředník by však měl mít na paměti, že originál některých dokumentů nelze získat.

- **Původce [zpět]**

Vyšetřující úředník by se měl ujistit o kvalifikaci, objektivitě a příslušných zkušenostech původce dokumentu.

Dokumenty je třeba posuzovat společně s ostatními důkazy přispívajícími k prokázání dané významné skutečnosti, kterou mají dokumenty podpořit, jakož i s dalšími prvky posouzení věrohodnosti. Dokument se musí posoudit stejně jako kterýkoli jiný důkaz. Není správné nepřikládat dokumentu žádnou váhu, aniž by bylo toto stanovisko odůvodněno na základě dostupných důkazů – tj. objektivních informací o dané zemi s uvedením zdroje, které se týkají spolehlivosti dokumentu, spolu s dalšími relevantními důkazy.

Další informace o dokumentech předkládaných žadatelem jsou uvedeny v [bodě 1.3.2.1](#).

Viz [šablona](#) týkající se zjištění o věrohodnosti.

2.3.1 Posuďte lékařské a psychologické důkazy [zpět]

Lékařské nebo psychologické důkazy jsou velmi zvláštním druhem důkazů, který je vypracován kvalifikovanou osobou. Vyšetřující úředník by si neměl vytvářet lékařské úsudky ani zaujímat stanoviska k léčbě předepsané lékařem. Lékař by neměl provádět úsudky o věrohodnosti nebo právních záležitostech.

Lékařské nebo psychologické zprávy by měly obsahovat dostatečné informace o kvalifikaci lékařského odborníka a metodách vyšetření, aby bylo možné nezávisle posoudit jejich spolehlivost. Podle vnitrostátních pravidel může toto posouzení provést vyšetřující úředník nebo odborník.

Například v případech údajného mučení je třeba lékařské zprávy posoudit ve vztahu k normám [Istanbulského protokolu](#).

V případě pochybností může mít vyšetřující úředník v souladu s vnitrostátními postupy možnost vyžádat si druhý názor. Pokud jsou vloženy příslušné vnitrostátní pokyny, naleznete je [zde](#).

2.4 Vezměte v potaz individuální faktory a faktory okolností, které by mohly vést ke zkreslení [zpět]

Při zkoumání věrohodnosti důkazů podporujících významné skutečnosti by měl mít vyšetřující úředník na paměti, že konkrétní postavení a osobní situace žadatele mohou vážně ovlivnit způsob, jakým žadatel pohlíží na události týkající se žádosti a jakým je popisuje. Některá zkreslení při přijímání a výkladu informací mohou vyplývat také ze životních a profesních zkušeností, jakož i předsudků vyšetřujícího úředníka.

Takovýmto jevům – které jsou pro lidskou přirozenost typické – se prakticky nelze vyhnout. Je ale nezbytné být si jich vědom při vedení osobního pohovoru (viz [praktický průvodce úřadu EASO o osobním pohovoru](#)) i při posuzování věrohodnosti. Je také nutné pokaždé analyzovat, zda tyto individuální a subjektivní faktory nemohou mít dopad na ukazatele věrohodnosti nebo zda jimi nelze vysvětlit patrnou nesrovnalost nebo rozpor v prohlášeních žadatele.

Mnoho zkreslujících faktorů se často navzájem prolíná. Znalost těchto faktorů je pro lidi pracující v oblasti azylu nepostradatelná. Niže je uveden seznam faktorů, které mohou vést ke zkreslení. Tento seznam není vyčerpávající.

2.4.1 Faktory týkající se žadatele [zpět]

Hlavním (a velmi často jediným) důkazem, který poskytuje žadatel, jsou ústní prohlášení. Při posuzování jejich věrohodnosti musí vyšetřující úředník pozorně zkontrolovat, zda měl žadatel možnost náležitě si vybavit a popsat skutečnosti a zda byly uváděné informace správně přijaty a pochopeny. V rámci tohoto procesu může mít významný vliv mnoho faktorů.

2.4.1.1 Paměť [zpět]

Lidská paměť se skládá z různých vrstev a má svá omezení. Při práci s žadateli o azyl, kteří svá prohlášení často mohou opřít jen o vzpomínky, je nutné tuto skutečnost akceptovat. Vzpomenout si na datum či na podrobnosti události, která se stala před dlouhou dobou, nebo popsat osoby, s nimiž se žadatel kdysi setkal, může být velice obtížné.

Při vedení osobního pohovoru a následné analýze jeho výsledků by měl mít vyšetřující úředník realistická očekávání ohledně míry podrobnosti vzpomínek na vzdálené, často traumatické události. Na množství a kvalitu informací, které si žadatel dokáže vybavit, má vliv také způsob vedení pohovoru. Během pohovoru je například třeba se vyhnout sugestivním otázkám, protože ty mohou ovlivnit popis událostí ze strany žadatele. Další pokyny naleznete v [praktickém průvodci úřadu EASO o osobním pohovoru](#).

2.4.1.2 Trauma a posttraumatická stresová porucha [zpět]

Příslušná lékařská zpráva nebo posudek psychologa ve spise žadatele jsou obvykle jasným důkazem potvrzujícím, že dotyčná osoba prožila něco natolik traumatického, že její schopnost pamatovat si a vybavovat si minulé události, držet se tématu a podat strukturovaný popis může být vážně, ne-li úplně narušena. Traumatické zkušenosti mohou vést také ke strachu a nedůvěře, jež mohou ovlivnit množství a kvalitu informací, které je žadatel ochoten poskytnout.

Prohlášení osob, které prožily trauma nebo které trpí posttraumatickou stresovou poruchou, jsou obvykle roztržštěná, odloučená od časové osy a neřízená vůlí, nýbrž vyvolávaná smyslovými podněty. Traumatizovaná osoba o svých těžkých zážitcích nemusí chtít hovořit.

Doporučuje se přikládat větší váhu objektivním okolnostem případu než subjektivnímu prvku strachu, který se u žadatele projevuje. V rámci posuzování žádosti traumatizované osoby by vyšetřující úředník neměl mít stejnou úroveň očekávání při použití ukazatelů věrohodnosti (viz [bod 2.2, týkající se použití ukazatelů věrohodnosti](#)).

Zejména by měl být vyšetřující úředník opatrný, pokud hodlá učinit negativní zjištění o věrohodnosti na základě prohlášení žadatele.

Je rovněž vhodné pamatovat si, že k traumatickým událostem nebo zážitkům mohlo dojít po opuštění země původu, a to i v zemi, kde probíhá azylové řízení.

2.4.1.3 Jiné psychické a zdravotní problémy [zpět]

Neschopnost činit jasná a soudržná prohlášení může být způsobena také zdravotními problémy a závislostmi žadatele, např. užíváním silných léků, mentálním postižením, depresí nebo závislostí na drogách či alkoholu. Neznalost těchto faktorů a jejich neřešení mohou vést k chybným závěrům ohledně věrohodnosti.

2.4.1.4 Věk [zpět]

Faktor věku může být zásadním aspektem, který je třeba při posuzování věrohodnosti zohlednit. Zvláště důležitý je v případech nezletilých osob bez doprovodu nebo pokud jsou nezletilé osoby vyslýchány jako svědci v případech svých rodičů (poručníků).

Prohlášení dítěte mohou být nekonzistentní a mohou obsahovat nejasné výrazy nebo tvrzení zaslechnutá od dospělých, kteří cestují s dítětem, nebo od příbuzných apod. Proto je důležité, aby byl pohovor veden způsobem přiměřeným potřebám dítěte (viz **praktický průvodce úřadu EASO o osobním pohovoru**).

Věk je důležitým faktorem, pokud jde o dobu, kdy jsou činěna prohlášení, i pokud jde o dobu, kdy byla prožita daná událost.

V závislosti na okolnostech mohou být zkreslení související s věkem významná také v případě starších osob.

2.4.1.5 Vzdělání [zpět]

Rozdíl v úrovni vzdělání může mít vliv na schopnost žadatele pozorovat události a vybavit si je, jakož i na jeho schopnost vyjádřit potřebný obsah či správně porozumět otázkám. Úsečné a strohé odpovědi nebo chyby v datech a vzdálenostech mohou svědčit o omezené slovní zásobě, omezených všeobecných znalostech, neschopnosti rozumět abstraktním výrazům a popisovat je nebo neinformovanosti o tom, že se vyžaduje podrobný popis.

2.4.1.6 Kultura, náboženství a přesvědčení [zpět]

Kultura, náboženství a přesvědčení daného člověka určují způsob, jakým definuje svou identitu, vnímá sociální role a mocenské vztahy, rozumí informacím a interpretuje a sděluje informace. V závislosti na těchto faktorech se mohou lišit kalendářní data, roční období, vzdálenosti, doba vstupu do společenského života nebo zapojení do veřejného života, pojetí blízkých příbuzných či řeč těla.

V tomto ohledu jsou důležité i další faktory jako vzdělání, věk, jazyk, pohlaví nebo společenské postavení a zvyklosti.

Při posuzování věrohodnosti žádosti by si měl být vyšetřující úředník vědom možných rozdílů daných kulturním nebo náboženským zázemím. Často jsou nutné mezikulturní kompetence, které umožňují posoudit obdržené informace z jiného hlediska a pomáhají „dešifrovat“ zdánlivě rozporná prohlášení pomocí kulturního kódu.

Vyšetřující úředník by však neměl z žadatele dělat „vězně“ jeho kultury a neměl by apriorně předpokládat, že člověk pocházející z určitého kulturního nebo náboženského prostředí jedná určitým způsobem, a v důsledku toho neřešit možný problém s věrohodností. Teprve když vyšetřující úředník položí otázku a nedostane odpověď, měl by ověřit, zda daný problém s věrohodností nemohl být způsoben nějakými kulturními, sociálními, náboženskými nebo jinými překážkami.

2.4.1.7 Sexuální orientace a genderová identita [zpět]

Otázky související se sexuální orientací a genderovou identitou mohou být často citlivé a vyžadují specifické znalosti o tomto tématu, jakož i zvláštní pozornost při posuzování věrohodnosti. Tento požadavek by vyšetřující úředník neměl chápat tak, že má v takovémto případě bez analýzy akceptovat vše, co žadatel uvede. Je ovšem nutná vysoká míra informovanosti a úcty k lidské důstojnosti a různorodosti, protože popis, který žadatel v těchto případech podává, přímo souvisí s velice delikátními, osobními záležitostmi.

Osoby, jejichž žádosti souvisejí se sexuální orientací či genderovou identitou, která v jejich zemi původu není akceptována, mnohdy musí skrývat svou skutečnou identitu, pocity a názory, aby se vyhnuly hanbě, izolaci a stigmatizaci a velmi často také riziku násilí. Stigma a pocity studu přitom mohou žadateli dále bránit ve sdělování informací v souvislosti s azylem. Existuje mnoho případů, kdy žadatel uvede, že je lesba, gay, bisexuál, transgender osoba nebo intersexuální osoba, teprve v další žádosti.

Vyšetřující úředník by se měl zdržet stereotypních předpokladů ohledně chování nebo vzhledu příslušníků sexuálních menšin a měl by mít na paměti, že daného konkrétního žadatele mohou výrazně ovlivňovat jiné faktory, například kulturní a sociální zázemí, vzdělání a pohlaví/gender.

2.4.1.8 Pohlaví/gender [zpět]

Gender se netýká biologického pohlaví, nýbrž specifických očekávání určité společnosti ohledně toho, jak se mají chovat ženy a muži, rozdělení moci mezi ženami a muži, jejich úlohy a příslušných atributů ve společnosti. Genderové role ovlivňují nejen to, jak člověk vnímá sám sebe, ale také chování, postoje k společenskému a politickému životu, jakož i způsoby pronásledování či působení újmy – ty se mohou lišit v závislosti na pohlaví/genderu oběti a pachatele.

Žadatel si nemusí být vědom toho, že určité chování vůči němu lze považovat za porušování jeho lidských práv, protože se s ním takovým způsobem zacházelo po celý život. Na druhou stranu mohou stigma nebo pocity studu žadateli bránit ve sdělování informací.

2.4.2 Faktory týkající se vyšetřujícího úředníka [zpět]

Práce v oblasti azylu znamená neustále pracovat s lidmi různých kultur, různého sociálního zázemí a životních zkušeností. To je jedna z věcí, díky nimž je práce vyšetřujícího úředníka zajímavá. Vyšetřující úředník je ovšem také člověk a může v tomto náročném pracovním prostředí zažívat stres a frustraci.

Objektivitu vyšetřujícího úředníka mohou ovlivnit různé faktory:

2.4.2.1 Uvědomujte si účinky stresu, pracovní zátěže a lhůt [zpět]

Stres, pracovní zátěž a krátké lhůty často působí společně a mohou mít rozhodující vliv na konečné posouzení žádosti.

Od vyšetřujícího úředníka se při jeho každodenní práci očekává, že bude plnit kvantitativní cíle a včas vypracovávat náležitě odůvodněná rozhodnutí. Přitom musí pracovat s žadateli, kteří nespolupracují nebo jejichž osobní zkušenosti byly velice traumatické.

Nezapomínejme, že vyšetřující úředník má soukromý život, který může být také zdrojem problémů a stresových situací s potenciálním dopadem na jeho postoj k pracovním úkolům a schopnost zvládat stres při práci. Proces posuzování věrohodnosti mohou narušit i tak triviální věci jako hlad, bolest hlavy nebo podrážděnost. Profesionální vyšetřující úředník si musí být těchto faktorů vědom a musí se neustále snažit minimalizovat jejich dopad.

Před vyvozením závěru o věrohodnosti určitých důkazů nebo o celkové věrohodnosti by se měl vyšetřující úředník pokusit soustředit se pouze na daný konkrétní případ. Před rozhodnutím o věrohodnosti může být užitečné udělat si krátkou přestávku.

2.4.2.2 Uvědomujte si účinky dlouhodobého kontaktu s příběhy žadatelů o azyl [zpět]

Jestliže je vyšetřující úředník po několik let vystaven (ne vždy věrohodným) popisům mučení a špatného zacházení, které podávají žadatelé, může to mít různé účinky – od rutiny a neschopnosti vnímat každý případ individuálně a nezaujatě až po sekundární traumatizaci a symptomy podobné příznakům osoby trpící posttraumatickou stresovou poruchou.

Dlouhodobý kontakt s příběhy žadatelů o azyl může u vyšetřujícího úředníka posílit sklon prohlášení hlouběji nezkoumat, a vyhnout se tak traumatickým popisům, nebo může vést k „únavě soucitu“ či k otupělosti. V těchto případech může mít vyšetřující úředník větší tendenci vyvozovat neopodstatněné závěry, aniž by provedl náležitě posouzení věrohodnosti.

2.4.2.3 Vyvarujte se předsudků a stereotypů [zpět]

Kategorizace osob, s nimiž se setkáváme poprvé, pomocí stereotypních schémat je u lidí při učení nebo plnění opakovaných úkolů normální – většina z nás to dělá. Je ale důležité vědět o tom a zůstat vždy otevřený bez ohledu na předchozí osobní a pracovní zkušenosti. Jinak se může stát, že skutečný popis události podaný žadatelem nebude správně přijat nebo pochopen.

Cílem je nevyvozovat předem určený závěr o věrohodnosti v případě žadatele, který má podobné zjevné charakteristiky jako několik dřívějších případů, v nichž byla učiněna určitá zjištění o věrohodnosti.

2.4.2.4 Význam sebehodnocení a dohledu [zpět]

Vyšetřující úředník by se měl zamýšlet nad svou výkonností, potřebami a obtížemi, s nimiž se mohl setkat při práci na některých azylových případech. Může být vhodné promluvit si o nich s kolegy, psychologem nebo nadřízeným s cílem získat nezbytnou podporu a dosáhnout lepšího sebezpoznání nebo určit potřebu dodatečné či opakovací odborné přípravy.

Nedostatek pozitivní zpětné vazby, nejasná očekávání nadřízených nebo nejasné ukazatele výkonnosti často vyvolávají stres a mohou vést k vyhoření. Zlepšit pracovní motivaci a usnadnit výměnu zkušeností může pravidelný dohled a reakce na problémy, s nimiž se vyšetřující úředník setkává.

2.4.3 Faktory týkající se okolností pohovoru [zpět]

Na výpověď žadatele mohou mít vliv různé aspekty situace, v níž probíhá pohovor: formální charakter rozhovoru, který může sám o sobě žadatele stresovat, nutnost mluvit s cizími lidmi o záležitostech souvisejících s osobním životem, přítomnost dítěte, která žadatele rozptyluje, časový tlak daný tím, že je na pohovor vyčleněna omezená doba. Všechny tyto aspekty je třeba před osobním pohovorem a během něj náležitě řešit tak, aby byl minimalizován dopad okolností pohovoru na výpovědi. Je ovšem také vhodné mít je na paměti při analýze věrohodnosti žadatele.

Je nutné uvědomovat si, že ústní prohlášení žadatel velmi často činí v jiném než mateřském jazyce anebo prostřednictvím tlumočnicka. Tento faktor může být zdrojem zkreslení, jehož si vyšetřující úředník musí být vědom.

Povinností azylového orgánu je zajistit pro azylový pohovor spolehlivého a kompetentního tlumočnicka. Tlumočnick je ovšem člověk a nevyhnutelně působí jako další „filtr“ informací, které slyší nebo čte.

Ohledně úlohy tlumočnicka viz též **praktický průvodce úřadu EASO o osobním pohovoru**.

Zkreslení související s jazykovou bariérou a kontextem pohovoru mohou mít například tyto důsledky:

- Při posuzování věrohodnosti by měl mít vyšetřující úředník na paměti, že některé **zdánlivé nesrovnalosti nebo rozpory v prohlášeních žadatele nebo přeložených dokumentech mohou být způsobeny jazykovou bariérou** (např. slovo, které má různé významy podle kontextu, tlumočnickova neznalost správného ekvivalentu daného slova v jazyce země azylu atd.).
- **Úzkost, pocit studu nebo nedůvěra v tlumočnicka** přítomného u pohovoru mohou žadateli bránit v tom, aby vypovídal pravdivě nebo aby uvedl podrobnější informace. V těchto případech mohou hrát roli i další, již uvedené faktory: pohlaví/gender, kulturní zázemí a strach ze stigmatizace.
- Dalším aspektem může být tvrzení žadatele, že jsou rozpory mezi jeho současnými a předchozími prohlášeními způsobeny **nedostatečnými jazykovými znalostmi tlumočnicka** (nebo jeho vlastní neznalostí jazyka, pokud nebyly využity služby tlumočnicka), ačkoli ve skutečnosti jsou tato prohlášení jednoduše neslučitelná.

Úkolem vyšetřujícího úředníka vždy je, aby žadateli – pokud možno – poskytl příležitost vyjádřit se k zřejmým rozporům a nakonec posoudil, zda podané vysvětlení má být v daném případě akceptováno.

2.5 Určete, které významné skutečnosti se mají akceptovat [zpět]

2.5.1 Posuďte všechny důkazy související s každou významnou skutečností v jejich úplnosti [zpět]

Vyšetřující úředník by neměl vyvozovat závěry o věrohodnosti významné skutečnosti na základě izolovaného posouzení důkazů. Každému důkazu, ať písemnému, nebo ústnímu, musí být přiřazena velká, nebo malá váha podle toho, jaká mu náleží. Na „kvalitu“ každého důkazu a jeho relevantnost pro daný případ, a tedy na váhu, kterou by mu měl vyšetřující úředník přiřadit, bude mít vliv jeho posouzení a okolnosti, které tento důkaz provázejí. Při zkoumání všech důkazů souvisejících s každou významnou skutečností a posuzování jejich váhy vyšetřující úředník rozlišuje, zda podporují prohlášení žadatele, nebo jsou s ním v rozporu.

2.5.1.1 Určete, které skutečnosti jsou prokázány (akceptovány) a které nejsou (jsou zamítnuty) [zpět]

Na základě komplexního posouzení důkazů bude vyšetřující úředník moci akceptovat, nebo zamítnout významné skutečnosti.

Akceptované skutečnosti: Tvrzená skutečnost může být akceptována, protože při zohlednění individuálních a kontextuálních okolností žadatele a v případě potřeby také přiměřenosti vysvětlení, která žadatel podal ohledně potenciálně nepříznivých zjištění o věrohodnosti, jsou prohlášení žadatele o této skutečnosti:

- dostatečně podrobná,
- vnitřně konzistentní,
- v souladu s informacemi od rodinných příslušníků a svědků,
- v souladu s dostupnými zvláštními a obecnými objektivními informacemi,
- přesvědčivá s ohledem na individuální a kontextuální okolnosti žadatele,
- a zvláště pokud jsou podpořena přesvědčivými písemnými nebo jinými důkazy (tj. na základě věrohodnosti, spolehlivosti a váhy těchto důkazů).

Zamítnuté skutečnosti: Tvrzená skutečnost může být zamítnuta, protože při zohlednění přiměřenosti vysvětlení, která žadatel podal ohledně potenciálně nepříznivých zjištění o věrohodnosti, a individuálních a kontextuálních okolností žadatele nejsou prohlášení žadatele o této skutečnosti dostatečně podrobná, konzistentní a přesvědčivá nebo jsou v rozporu s jinými spolehlivými objektivními důkazy.

2.5.1.2 Určete, které skutečnosti zůstávají nejisté [zpět]

Mohou existovat skutečnosti, které jsou vnitřně věrohodné (soudržné a přesvědčivé) a nejsou v rozporu s dostupnými zvláštními a obecnými informacemi relevantními pro případ žadatele, ale zůstávají nejisté, protože nejsou podpořeny písemnými ani jinými důkazy nebo protože jde o skutečnosti, o nichž nadále přetrvává určitá pochybnost. Tyto aspekty bude nutné dále posoudit, aby bylo možné určit, zda mají být akceptovány, nebo zamítnuty.

2.5.2 Pro významné skutečnosti, které zůstávají nejisté, použijte čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice (v případě pochybností ve prospěch žadatele) [zpět]

Bez ohledu na úsilí, které žadatel a rozhodující orgán vynaloží pro shromáždění důkazů dokládajících významné skutečnosti tvrzené žadatelem, může ohledně některých těchto skutečností přesto přetrvat určitá nejistota.

V takovýchto případech čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice vyšetřujícímu úředníkovi umožňuje odstranit pochybnosti a dospět k jasnému závěru, zda se má tvrzená významná skutečnost akceptovat:

„Uplatňují-li členské státy zásadu, podle které je povinností žadatele, aby žádost o mezinárodní ochranu zdůvodnil, a nejsou-li jednotlivá prohlášení žadatele doložena písemnými nebo jinými doklady, nevyžadují tato prohlášení důkazy při splnění těchto podmínek:

- a) žadatel vynaložil skutečné úsilí, aby svou žádost odůvodnil;
- b) žadatel předložil všechny náležitosti, které měl k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení ohledně jiných chybějících náležitostí;

- c) prohlášení žadatele byla shledána souvislými a hodnověrnými a nejsou v rozporu s dostupnými zvláštními i obecnými informacemi o případu žadatele;
- d) žadatel požádal o mezinárodní ochranu v nejkratší možné době, ledaže může prokázat dobrý důvod, proč tak neučinil, a dále
- e) byla zjištěna celková hodnověrnost žadatele.“

V systémech některých členských států je čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice znám také jako použití zásady „v případě pochybností ve prospěch žadatele“.

Pět kritérií uvedených v čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice má kumulativní povahu. To znamená, že by se měl vyšetřující úředník přesvědčit, že jsou (do určité míry) splněna všechna. Je-li splněno všech pět kritérií, měl by vyšetřující úředník použít čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice (uplatnit zásadu „v případě pochybností ve prospěch žadatele“) a danou významnou skutečnost akceptovat. V takovém případě totiž není důvod postupovat opačně.

Vyšetřující úředník by ovšem měl ohledně bodů a), b), c), d), a e) uplatnit přiměřeně vyvážený přístup a vzít v úvahu individuální a kontextuální okolnosti žadatele. To znamená, že by vyšetřující úředník měl posoudit, do jaké míry každé kritérium je, nebo není splněno; při tom se může stát, že velká míra, v jaké je nějaké kritérium splněno (například velmi silná prohlášení), vyváží menší míru, v jaké je splněno jiné kritérium (například nedostatečné vysvětlení toho, proč žadatel nepožádal o mezinárodní ochranu v nejkratší možné době).

Další pokyny k písmenům a) a b) najdete v bodě 1.2.1 a další pokyny k písmeni c) v bodech 2.2 až 2.4. Tento bod obsahuje podrobnější pokyny ohledně písmene e):

Byla zjištěna celková hodnověrnost žadatele (čl. 4 odst. 5 písm. e) kvalifikační směrnice):

Při posuzování otázky, zda je určitá významná skutečnost prokázána, bude vyšetřující úředník zkoumat také to, co by se dalo nazvat „historií věrohodnosti“ žadatele. Jinými slovy vyšetřující úředník zohlední (pozitivní/negativní) zjištění o věrohodnosti, k nimž dospěl při posuzování ostatních významných skutečností.

Kromě toho mohou některé skutečnosti získat význam pro posouzení celkové věrohodnosti žadatele, i když samy o sobě nejsou významnými skutečnostmi.

Na celkovou historii věrohodnosti žadatele mohou mít vliv i další faktory:

- chování svědčící o tom, že se žadatel neobává nebo se přestal obávat návratu do své domovské země, nebo
- chování žadatele, které může svědčit o tom, že žadatel skrývá informace, klame nebo brání ve vyřízení žádosti či její vyřizování zdržuje.

Každému faktoru je nutné přiřadit určitou váhu v závislosti na okolnostech daného případu. Vyšetřující úředník by měl mít na paměti, že aspekty svědčící ve prospěch žadatele mohou převážit nad aspekty svědčícími proti němu.

Jestliže vyšetřující úředník dospěje k závěru, že je celková věrohodnost natolik nedostatečná, že danou významnou skutečnost zamítne, pak je povinen vysvětlit, proč se domnívá, že poškozuje věrohodnost příslušného tvrzení.

Na konci posouzení věrohodnosti musí být každá významná skutečnost zařazena do kategorie akceptovaných, nebo zamítnutých. To předpokládá, že vyšetřující úředník dospěl k jasnému závěru o každé významné skutečnosti.

Viz šablona týkající se akceptování a zamítání významných skutečností.

Krok 3: Posouzení rizik [zpět]

Posouzení rizik je analýza zaměřená na budoucnost, která hodnotí potřebnost mezinárodní ochrany u daného žadatele.

Žadatel nemusí být věrohodný ve všech aspektech žádosti, a přesto může získat mezinárodní ochranu.

Před tím, než dospěje ke konečnému závěru o žádosti, bude vyšetřující úředník v posuzování žádosti pokračovat posouzením rizik na základě všech akceptovaných významných skutečností.

3.1 Analyzujte odůvodněnou obavu z pronásledování / reálné nebezpečí vážné újmy [zpět]

Analýza odůvodněné obavy žadatele a reálného nebezpečí vážné újmy, kterému může být vystaven v případě návratu, je poslední fází posuzování žádosti o mezinárodní ochranu. Zabývá se budoucím rizikem na základě skutečností, které má vyšetřující úředník v době rozhodování k dispozici. Obtíže neoddělitelně spojené s předpovídáním toho, co by se stalo, kdyby se žadatel dnes, zítra nebo v blízké budoucnosti vrátil, a neexistence jasné struktury pro rozhodování mohou vést k tomu, že se vyšetřující úředník uchýlí k rozhodování na subjektivním základě. Dojde-li k chybě, mohou zamítavá rozhodnutí o mezinárodní ochraně vést k vážným porušením lidských práv. Proto je nanejvýš důležité, aby posouzení rizik nebylo prováděno na základě spekulací, nýbrž na základě objektivní metodiky. Cílem předchozích kroků popsanych v této příručce je vytvořit základ, ze kterého posouzení rizik vychází.

V rámci posouzení rizik provádí vyšetřující úředník analýzu rizika založenou na prokázaných významných skutečnostech s ohledem na důkazní standard, který se u zjišťování odůvodněné obavy z pronásledování nebo reálného nebezpečí vážné újmy uplatňuje.

3.1.1 Použijte čl. 4 odst. 3 kvalifikační směrnice [zpět]

Pokud jde o posouzení žádosti o azyl v jejím celku, čl. 4 odst. 3 kvalifikační směrnice stanoví toto:

„Posouzení žádosti o mezinárodní ochranu se provádí jednotlivě a jsou při něm zohledněny

- a) všechny významné skutečnosti týkající se země původu v době rozhodování o žádosti, včetně právních předpisů země původu a způsobu jejich uplatňování;
- b) významná prohlášení a dokumenty předložené žadatelem, včetně informací o tom, zda žadatel byl nebo by mohl být pronásledován nebo zda utrpěl nebo by mohl utrpět vážnou újmu;
- c) konkrétní postavení a osobní situace žadatele, včetně takových faktorů jako jsou původ, pohlaví a věk, aby na základě osobní situace žadatele bylo možno posoudit, zda by jednání, kterým žadatel byl nebo mohl být vystaven, mohla být považována za pronásledování nebo vážnou újmu;
- d) skutečnost, zda žadatel po opuštění země původu vyvíjel činnost, jejímž jediným nebo hlavním účelem bylo vytvoření nezbytných podmínek pro požádání o mezinárodní ochranu, aby bylo možno posoudit, zda by tato činnost vystavila žadatele pronásledování nebo vážné újmě, kdyby se do uvedené země vrátil;
- e) skutečnost, zda by od žadatele bylo možné rozumně očekávat, že by využil ochrany jiné země, ve které mohl požádat o občanství.“

3.1.2 Zohledněte pronásledování a vážnou újmu v minulosti, nebo jejich neexistenci [zpět]

Vyšetřující úředník si musí uvědomit, že existence pronásledování nebo vážné újmy v minulosti může změnit nejen důkazní břemeno (viz bod 1.2.3.1, týkající se zvláštních pravidel pro odůvodnění), ale také použitelný důkazní standard. V čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice je stanoveno, že skutečnost, že žadatel již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy, je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpění vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.

Předchozí kroky posouzení důkazů by měly vyšetřujícího úředníka dovést k závěru o tom, co se žadateli stalo v minulosti a co se mu děje v přítomnosti.

Skutečnost, že žadatel již byl pronásledován, sama o sobě neznamená, že existuje riziko pronásledování v budoucnosti, i když může jít o závažný ukazatel.

Je také důležité mít na paměti, že neexistence předchozího pronásledování neznamená, že neexistuje riziko pronásledování v budoucnosti.

Za účelem konečného posouzení musí vyšetřující úředník zhodnotit existenci předchozích událostí ve vztahu k žadateli a situaci v jeho zemi původu.

3.1.3 Uplatněte důkazní standard [zpět]

Aby bylo možné provést posouzení rizik, musí být náležitosti uvedené v [čl. 4 odst. 3 kvalifikační směrnice](#) analyzovány s ohledem na použitelný důkazní standard. Nejčastěji používaným důkazním standardem při posuzování odůvodněné obavy z pronásledování a reálného nebezpečí vážné újmy je „přiměřená pravděpodobnost“. Použitelný důkazní standard by měl být v každém případě nižší než „nade vší pochybnost“.

Pokud jsou vloženy vnitrostátní pokyny ohledně použitelného důkazního standardu, naleznete je [zde](#).

Právní nástroje a vnitrostátní odkazy

Mezinárodní nástroje

Ženevská úmluva z roku 1951 a Newyorský protokol týkající se právního postavení uprchlíků z roku 1967

- Znění Ženevské úmluvy z roku 1951 a Newyorského protokolu z roku 1967 jsou k dispozici v různých jazycích na adrese <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>.

Istanbulský protokol (Organizace spojených národů)

Zásady pro účinné vyšetřování a dokumentaci mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání ze dne 9. srpna 1999

- Znění Istanbulského protokolu je k dispozici v různých jazycích na adrese <http://www.refworld.org/docid/4638aca62.html>.

Nástroje Evropské unie

Kvalifikační směrnice (přepracované znění)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepracované znění)

- Znění kvalifikační směrnice je k dispozici v různých jazycích na adrese <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1422980659651&uri=CELEX%3A32011L0095>

Směrnice o azylovém řízení (přepracované znění)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění)

- Znění směrnice o azylovém řízení v přepracovaném znění je k dispozici v různých jazycích na adrese <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0032>

Vnitrostátní právní nástroje a pokyny

Vnitrostátní pokyny o písemných prohlášeních [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o dokumentech předložených žadatelem [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o získání informací o zemi původu [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o odborných zprávách [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o zprávách o jazykové analýze [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o shromáždění informací od jiných členských států [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o vyžádání odborného lékařského/psychologického posudku [\[zpět\]](#)

Vnitrostátní pokyny o důkazním standardu [\[zpět\]](#)

Šablona pro posouzení důkazů

Verzi vzoru ve formátu Word naleznete v příloze k této Praktické příručce.

Tato šablona se má vyplňovat ve všech fázích vašeho pracovního procesu při řešení konkrétního případu.

Cílem je mít dobrý přehled o všech zjištěných významných skutečnostech a důkazech předložených žadatelem a shromážděných vyšetřujícím úředníkem (krok 1). → Jakmile

tento přehled získáte, můžete přistoupit k další fázi, kdy zaujmete stanovisko k věrohodnosti jednotlivých důkazů (kroky 2.1–2.4) → a na tomto základě pak rozhodnete, které významné skutečnosti akceptujete a které zamítáte (krok 2.5), a příslušným způsobem vyplníte šablonu. V případě potřeby při tom použijete čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice. → Nakonec přikročíte k posouzení rizik na základě akceptovaných významných skutečností (krok 3).

Krok 1: Shromáždění informací		Kroky 2.1–2.4: Posouzení věrohodnosti
Ohledně:	Jaké jsou významné skutečnosti?	Jaké důkazy se týkají významných skutečností?
... země původu:		
... problémů v minulosti a obav z budoucnosti:		
... důvodů, proč žadatel zažil problémy / obává se problémů:		
... důvodů, proč žadatel nemůže nebo nechce využít ochranu země původu:		
... důvodů, proč by měl být žadatel vyloučen z mezinárodní ochrany:		

Kroky 2.1–2.4: Posouzení věrohodnosti
Jaká zjištění o věrohodnosti těchto důkazů byla učiněna – se zohledněním individuálních a kontextuálních okolností?

	Jaké další individuální a kontextuální okolnosti jsou relevantní?	Jaké důkazy se týkají těchto individuálních a kontextuálních okolností?	Jaká zjištění o věrohodnosti těchto důkazů byla učiněna?
Další relevantní individuální a kontextuální okolnosti:			

Krok 2.5: Posouzení věrohodnosti

Akceptované významné skutečnosti	Nejisté významné skutečnosti	Zamítnuté významné skutečnosti
	↓	
	Případné poznámky ohledně čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice (písm. a), b), c), d) nebo e)):	
	← Po zvážení rozhodněte → Akceptovat Zamítnout	

Krok 3: Posouzení rizik

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

- jeden výtisk:
prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- více výtisků, plakáty či pohlednice:
na zastoupeních Evropské unie (http://ec.europa.eu/represent_cs.htm)
a na delegacích Evropské unie v zemích mimo EU
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm);
můžete se také obrátit na síť Europe Direct na adrese
http://europa.eu/europedirect/index_cs.htm nebo na telefonní lince 00 800 6 7 8 9 10 11
(zdarma v rámci EU) (*).

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Placené publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

